

Коханевич Наталія Сергіївна
*студентка 2 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Науковий керівник:
Красовська Ольга Олександрівна,
*д.п.н., професор кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ НЕСТАНДАРТНИХ ТЕХНІК ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ «МИСТЕЦТВА»

У психологічній науці здібностями називають індивідуальні особливості особистості, які забезпечують людині успішне виконання будь-якої діяльності. У вітчизняній психології найбільший внесок у дослідження проблеми здібностей зробив В. Моляко. Він виділив три ознаки поняття «здібність»:

- індивідуально-психологічні особливості, що відрізняють одну людину від іншої;
- не будь-які особливості взагалі, а лише ті, що мають стосунок до успішності виконання певної діяльності;
- здібність не зводиться лише до знань, навичок та вмінь [2, с. 28].

Як зазначає Л. Виготський, здібності людини – це вияв єдиної, цілісної її сукупності. Звідси тісний їхній зв'язок з іншими характеристиками людини, а саме її знаннями, вміннями, потребами й інтересами, працьовитістю та іншими моральними рисами. Незважаючи на те, що здібності не зводяться до знань, умінь та навичок, це ще не означає, що вони ніяк не пов'язані зі знаннями та вміннями. Наявність знань, умінь і навичок є необхідною умовою майстерності, в якій виявляються і здібності людини [1, с.25].

Здібність людини – продукт суспільного розвитку, її формування передбачає засвоєння нових форм діяльності, вироблених людством в процесі суспільно-історичного розвитку. Творчі здібності людини – індивідуально-особистісні якості людини, які визначають успішність виконання нею творчої діяльності різного роду. Творчі здібності є сплавом багатьох якостей. Пояснюючи свою позицію з питань творчості, відомий психолог Л. Виготський зазначав, що «творчою ми називаємо таку діяльність, яка створює щось нове, однаково, чи буде це створене творчою діяльністю будь-якою річчю зовнішнього світу або побудовою розуму або почуття, яке живе та виявляється тільки в самій людині. Творчі здібності самі по собі не гарантують творчих здобутків. Для їх досягнення необхідний «двигун», який запустив би в роботу механізму мислення, тобто необхідні бажання і воля, потрібна «мотиваційна основа».

Виховання впливає на розвиток здібностей на основі задатків, всієї

структури особистості, типологічних особливостей вищої нервової діяльності і формування на цій основі характеру. Здібності мають органічні, спадково закріплені передумови для їхнього розвитку у вигляді задатків, під якими розуміють анатомо-фізіологічні особливості нервової системи, що становлять природну основу розвитку здібностей. Відмінності між людьми стосовно задатків полягають насамперед у природжених особливостях їхнього нервово-мозкового апарату – анатомо-фізіологічних, функціональних його особливостях. Тому насамперед слід враховувати розвиток вищої нервової діяльності дітей, яка визначає всі психічні процеси, зокрема і здатність до творчості.

Малювання з нестандартними технологіями та техніками допомагає прищепити любов до образотворчого мистецтва та викликає цікавість до малювання, бажання малювати розвиває естетичний смак дітей. Нестандартні технології та техніки малювання викликають у дітей позитивні емоції, застосовувати знайомі їм предмети в якості художніх засобів. Нестандартні технології та техніки малювання зацікавлюють дітей, сприяють розвитку творчості у всіх дітей. Малюючи нестандартними технологіями та техніками діти отримують знання про виражальні та зображувальні можливості засобів, оволодівають технічними способами роботи із ними та послідовністю виконання образотворчого процесу [4, с.105].

Нестандартні технології та техніки малювання і художня творчість дає дітям розкривати власну особистість, неповторність та індивідуальність. Малювання нестандартними технологіями та техніками допомагає вирішенню завдань у вихованні дітей, стверджує Г. Падалка [3, с.85].

1. Збагачувати досвід естетичного бачення учнів молодшого шкільного віку природи і навколишньої світу.
2. Здійснювати естетичне і художнє виховання учнів молодшого шкільного віку на основі інтеграції, охоплюючи різноманітні форми роботи з дітьми (розваги, свята, художня діяльність, уроки, гуртки).
3. Розвивати у дітей здібності, природні нахили, обдарування.
4. Мотивувати формуванню в учнів молодшого шкільного віку оцінювального та емоційного ставлення до творчих проявів.
5. Заохочувати бажання учнів молодшого шкільного віку творити і фантазувати.
6. Проводити з учнями молодшого шкільного заняття з образотворчого мистецтва із використанням нетрадиційних форм (екскурсії, уроки за інтересами, ігри-подорожі).
7. Проводити естетичне і художнє виховання дітей у співпраці навчального закладу з родиною.

Як вказують психологи, для здійснення різних видів діяльності, розумового розвитку дітей велике значення мають ті навички, якості, уміння, котрі вони придбавають в процесі аплікації, малювання і конструювання. Образотворче мистецтво тісно пов'язано з сенсорним вихованням. Формування уявлень про предмети вимагає опанування знань про їх властивості і якості, величину, форму, колір, положення в просторі. Діти визначають і називають ці

властивості, порівнюю предмети, знаходять властивості і відмінності, тобто виконують розумові дії.

Отже, образотворче мистецтво допомагає сенсорному вихованню дітей і розвитку наочно-образного мислення. Образотворча творчість дітей має суспільну спрямованість. Діти малюють, ліплять, конструюють не тільки для себе, але і для друзів, батьків, вчителів. Дітям хочеться, щоб їх малюнки щось сказали, щоб зображене ними взнали.

Вплив нестандартних технологій та технік малювання для естетичного виховання полягає в тому, що в ході занять у дітей виховуються етичні і вольові якості: потреба і вміння доводити почате до кінця, цілеспрямовано займатися, допомогти, долати труднощі. Нестандартні технології та техніки малювання дають свободу вибору дітям. Лише нестандартні способи творчості дозволяють дітям розкрити свої почуття чи здібності. При застосуванні нестандартних технологій та технік діти навчаються проявляти власну фантазію і не боятися, вони не звертають дітей до стандартів, не вводять їх в якісь рамки. Малюючи, діти дають вихід власним бажанням, почуттям, з допомогою малювання вона розуміє та моделює реальність, краще сприймати хвилюючі образи і події.

Головним виразним засобом є фарби, котрі втілюють розмаїття зовнішнього світу дітей. Нестандартне малювання розкриває креативні і творчі можливості дитини, дозволяє відчувати фарби, їх характер і настрій. Освоєння нестандартних методів малювання дозволяє наповнити заняття гарними емоціями, зробити кожне заняття святом. Нестандартні методи розвивають у дітей абстрактне і логічне мислення, фантазію, спостережливість, впевненість у собі, увагу. Нестандартне малювання застосовують не тільки на уроках, але і в ході діяльності дітей. У результаті застосування нестандартних засобів для вираження свого малюнку діти навчаються не тільки помічати гарне в житті, а й відбивати це у творчості; а також проводити пошук нестандартних шляхів вирішення художнього образу. За традиційні техніки приймають ті, які вже виправдали себе в ході навчання, введені до змісту програм.

Нестандартні – це новітні техніки, але які ще не знайшли застосування, можуть бути ефективними для зображення різних тем. Нестандартність дає можливість відійти від стереотипів, надати дітям свободу в її образотворчості. Нестандартні технології та техніки в технічному плані, діти легко їх опановують і одержують задоволення від результатів. Вони дають діткам можливість для експериментування, пошуків, образів, сміливих рішень на папір незвичайних фантазій, вражень, думок.

Психологи доводять, що з однієї сторони є художня творчість, котра створюється в спеціальних умовах педагогічного процесу [4, с. 102–110]. З іншої сторони, творчість є головною причиною повноцінного розвиваючого навчання. Під час малювання діти розважаються, одержують насолоду, відкривають новий світ. Естетична функція малювання націлена збуджувати чуттєву і емоційну сферу особистості; допомагає формуванню творчого духу, передає відчуття естетичного значення світу; пробуджує в дітях артистів та художників; навчає естетичного бачення життя, відкриває щось нове, у

простому – незвичайне, бачення світу, формує чуттєвість, вчить насолоджуватися красою форм та кольорів, сприймати світ та природу у його красі [5, с. 19].

У дітей формуються відчуття гармонії, ритму, почуття, позитивні моральні якості, що забезпечують розвиток творчості та його всебічний розвиток особистості. Малюючи, дитина може зображувати власний настрій та думки, відкривати нове у способах зображення; втілювати в життя власні потреби й інтереси, зберігати дані про суспільні й природні події, явища.

Таким чином, уроки малювання діють позитивно на психологічний розвиток дітей; є тим імпульсом, котрий впливає на внутрішній світ дитини під час виховання, розвиває образне мислення, спостережливість та фантазію, асоціативну уяву, пам'ять, волю. Творчість покращує психіку дитини, влучність сприйняття, гнучкість думки і дає змогу розкритися індивідуальним і звичайним рисом [44, с. 10-12]. Зі сторони педагогіки, нетрадиційні техніки (Додаток А) дають дітям спеціальні можливості для незвичних фантазій, експериментування, сміливих втілень на папері, пошуків образів, передачі вражень. Нетрадиційне малювання доступне дорослим і дітям.

Важливою є функція – арт-терапевтична, котра є перспективним і мало розробленим напрямом педагогічної, психологічної та художньої роботи із дорослими та дітьми. Малювання із застосуванням нестандартних технологій та технік дає дітям гарні емоції, розкриває нові властивості предметів, дивує непередбачуваністю [16]. Дане малювання різниться від традиційного, так як є спонтанним, творчим вираженням почуттів і не вимагає художніх здібностей ні від дитини, ні від дорослого. Зменшує напруження, допомагає подолати страх не могли щось зробити, стимулює до власної творчості, відкриває сховані можливості дитини, пробуджує ініціативу [16, с. 13–16].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Виготський Л. С. Уява і творчість в дитячому віці: Психол. начерк: кн. для вчителя. 3-є вид. Київ: Просвіта, 1991. 92 с.
2. Моляко В. О. Психологічна проблема творчого потенціалу //Актуальні проблеми психології : Проблеми психології творчості та обдарованості: зб. наук. праць. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. С. 6–13.
3. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва. Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. Київ: Освіта України, 2008. 274 с.
4. Підласий .П. Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. Київ, 2006. 616 с.
5. Полякова Л. Нетрадиційні техніки малювання – стимул до творчості. Дошкільне виховання. 2013. № 8. С. 43–50.
6. Рагозіна В. Вчимося творити у митців: методика художньо-творчої діяльності дитини. Мистецтво та освіта. 2016. № 1(79). С. 24-29.
7. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька. Навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга–Богдан, 2005. 360 с.